

Περίληψη :

Γενικές Πληροφορίες

Έκταση: 86,125 τ.χλμ.

Μήκος ακτογραμμής: 89 χλμ.

Πληθυσμός: 9.320 κάτοικοι

Πρωτεύουσα του νησιού και πληθυσμός της: Μύκονος ή Χώρα (6.467 κάτοικοι)

Διοικητική ένταξη: Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου, Νομός Κυκλάδων, Δήμος Μυκόνου

Τοπικές εφημερίδες: *Μυκονιάτης, Η Μυκονιάτικη*

Τοπικοί ραδιοσταθμοί: Venus Radio (88.0 και 99.3), Γαλαξίας FM (93.0), Μύκονος FM (96.6 και 98.1)

Μουσεία: Αρχαιολογικό Μουσείο Μυκόνου, Ναυτικό Μουσείο Αιγαίου, Λαογραφικό Μουσείο (Σπίτι της Λένας, Σπίτι του Κάστρου, Μύλος του Μπόνη-Αγροτομουσείο), Εκκλησιαστική συλλογή Παναγίας Τουρλιανής, Δημοτική Πινακοθήκη

Αρχαιολογικοί χώροι και μνημεία: Νεολιθικός οικισμός της Φτελιάς, κάστρο Χώρας, Παλαιόκαστρο, οικοδομικό συγκρότημα με πύργο στο Ληνό, ελληνιστικοί πύργοι στις θέσεις "Πόρτες" και "στου Σκλαβούνη του Βουνί", αρχαίος οικισμός στα Διβούνια, Άνω Μερά, Ανεμόμυλοι, νεοκλασικό κτήριο Δημαρχείου

Παραδοσιακοί οικισμοί: Μύκονος (Χώρα), Άνω Μερά

Πολιτιστικοί σύλλογοι: Πολιτιστικός και Λαογραφικός Σύλλογος Γυναικών Μυκόνου, Σύλλογος Γυναικών Άνω Μεράς Μυκόνου, Κίνηση Πολιτών Μυκόνου, Θεατρική Ομάδα ΔΕΙΠΙΑ Μυκόνου

Εκδηλώσεις: Γιορτή του Τρύγου στο Αγροτομουσείο (2η ή 3η Κυριακή του Σεπτεμβρίου)

Πανηγύρια: Αγίας Παρασκευής (26 Ιουλίου), Δεκαπενταύγουστος στην Παναγία Τουρλιανή (15 Αυγούστου), Εννιάμερα της Παναγίας (23 Αυγούστου), Αγίου Νικολάου (6 Δεκεμβρίου), Αγίων Αποστόλων - γιορτή των ψαράδων (30 Ιουνίου)

Αθλητικές ομάδες: Αθλητικό Σωματείο "Άνω Μερά", Αθλητικός Όμιλος Μυκόνου, Γυμναστικός Σύλλογος Μυκόνου

1. Ανθρωπογεωγραφία

Η Μύκονος βρίσκεται στο ανατολικό τμήμα των Κυκλάδων, βόρεια της [Νάξου](#), ανατολικά της [Σύρου](#) και νοτιοανατολικά της [Τήνου](#) και συνδέεται ακτοπλοϊκά με όλα τα γειτονικά νησιά και τα λιμάνια του Πειραιά και της Ραφήνας και αεροπορικά με την Αθήνα. Το έδαφος της Μυκόνου αποτελείται από γρανίτη, είναι εξαιρετικά άγονο και ξηρό, αλλά πιο πεδινό σε σχέση με τα υπόλοιπα νησιά των Κυκλάδων. Οι ψηλότερες κορυφές είναι ο Προφήτης Ηλίας Ανωμερίτης (341 μ.) στην ανατολική πλευρά του νησιού και ο Προφήτης Ηλίας Βαρνιώτης (373 μ.) στα βορειοδυτικά.

Οι ακτές της Μυκόνου είναι ιδιαίτερα διαμελισμένες, σχηματίζοντας πολλούς μικρούς υπήνεμους ορμίσκους με θαυμάσιες παραλίες στη νότια και βορειοανατολική πλευρά και βαθείς, ανοικτούς όρμους στη βόρεια πλευρά. Το υπέδαφος είναι πλούσιο σε κοιτάσματα μολύβδου, αργύρου και βαρίτη, ενώ η τεχνητή λίμνη Μαράθι, που κατασκευάστηκε το 1993, συμβάλλει στην –κατά τα άλλα προβληματική– τροφοδότηση του νησιού με νερό.

2. Ιστορία

2.1. Από την Προϊστορική εποχή μέχρι τη Βυζαντινή περίοδο

Στη θέση Φτελιά πρόσφατα εντοπίστηκε [νεολιθικός οικισμός](#) (5η-4η χιλιετία π.Χ.), που σηματοδοτεί την συμμετοχή της Μυκόνου στις εξελίξεις της απώτερης Προϊστορίας. Πρωτοκυκλαδικοί τάφοι (όρος Διακόφτης), μεσοελλαδικά κατάλοιπα (Παλαιόκαστρο), θολωτός τάφος της Μυκηναϊκής περιόδου (1400-1200 π.Χ.) –ένας από τους ελάχιστους στις Κυκλάδες– στη θέση Αγγελικά, και θαλαμοειδείς τάφοι από την περιοχή του Κόρφου υποδηλώνουν την ένταξη της Μυκόνου στα δρώμενα της εποχής του Χαλκού.

Κατά την [Αρχαϊκή περίοδο](#), οι ελάχιστες πληροφορίες μαρτυρούν την ύπαρξη δύο αυτόνομων πόλεων (Δίπολις), που ίσως ταυτίζονται με την περιοχή του Παλαιόκαστρου και με το Κάστρο της Χώρας της Μυκόνου, και οι οποίες αργότερα (200 π.Χ.) συνενώθηκαν σε μία, το Συνοικισμό. Μετά τους Περσικούς πολέμους, η Μύκονος εντάχθηκε στην [Αθηναϊκή Συμμαχία](#). Τον 3ο αι. π.Χ. ανήκε στο ιερό της [Δήλου](#), η άνοδος του οποίου οδήγησε σε ένδεια τους κατοίκους της Μυκόνου, που ουσιαστικά εξαρτώνταν από την ανάπτυξη του ιερού.

Για τα Ελληνιστικά και Ρωμαϊκά χρόνια, όπως και για την Ύστερη Αρχαιότητα και τα Πρώιμα Βυζαντινά χρόνια, δεν διαθέτουμε πληροφορίες ικανές να σκιαγραφήσουν την πορεία του νησιού. Κατά τη [Βυζαντινή εποχή](#) η Μύκονος ανήκε στο [θέμα](#) της Αχαΐας και αργότερα στο θέμα του Αιγαίου Πελάγους.

2. 2. Από τη Λατινοκρατία μέχρι σήμερα

Μετά την Άλωση της Κωνσταντινούπολης από τους [Φράγκους](#) (1204), το νησί παραχωρείται το 1207 στους [Βενετούς](#) Ανδρέα και Ιερεμία Γκίζι, ανιψιούς του δόγη της Βενετίας Ερρίκου Δάνδολου και υποτελείς του Μάρκου Σανούδου, επικεφαλής του [Δουκάτου του Αιγαίου](#). Οι Γκίζι οχυρώνουν το λόφο του Παλαιόκαστρου, όπου είχαν καταφύγει πολλοί κάτοικοι του νησιού μετά τις αραβικές επιδρομές του 7ου αιώνα. Οι Καταλανοί του Ρογήρου Ντελιούρια (1292) λεηλατούν το νησί, όπως και ο ναύαρχος του Σουλεϊμάν του Μεγαλοπρεπούς [Χαϊρεντίν Μπαρμπαρόσα](#) το 1537, με συνέπεια την απογύμνωσή του από μεγάλο μέρος των κατοίκων, που είτε διέφυγαν είτε πουλήθηκαν ως σκλάβοι. Η Μύκονος εντάσσεται στην [Οθωμανική Αυτοκρατορία](#) και ευημερεί μέσω της απόδοσης προνομίων από τους Οθωμανούς, αλλά και της ιδιαίτερης ανάπτυξης της κοινοτικής αυτοδιοίκησης, θεσμού που άνησε σε όλες τις Κυκλάδες επί οθωμανικής κυριαρχίας.

Το νησί μετατρέπεται βαθμιαία σε ναυτικό κέντρο και ο πληθυσμός του αυξάνει. Το 18ο αιώνα η [πειρατεία](#), η [ναυτιλία](#) (καπετάνιοι, караβομαραγκοί) και το εμπόριο αποτελούν τις βασικές δραστηριότητες του νησιού και το μετατρέπουν σε ακμάζουσα κοινότητα.

Κατά το Ρωσο-οθωμανικό πόλεμο (1768-1774) η Μύκονος συντάσσεται υπέρ των Ρώσων στις συγκρούσεις τους με τους Οθωμανούς στο χώρο του Αιγαίου.

Αποτέλεσμα της ναυτικής ακμής της Μυκόνου είναι πως κατά την Επανάσταση του 1821 το νησί διαθέτει 22 πολεμικά πλοία με 132 κανόνια και 450 άνδρες υπό το ναύαρχο Τομπάζη και συμμετείχε ενεργά στην επανάσταση, αναδεικνύοντας τη μορφή της Μαντώς Μαυρογένους (1796 ή 1797-1840), η οποία με δικά της χρήματα επάνδρωνε και συντηρούσε πλοία, ενώ ενίσχυσε οικονομικά τις επιχειρήσεις κατά των αιγυπτιακών στρατευμάτων. Στα χρόνια της Επανάστασης πρόσφυγες από την Κρήτη και τα γειτονικά νησιά συνεισφέρουν στην οικονομική ανάπτυξη του νησιού, το οποίο, όπως και οι υπόλοιπες Κυκλάδες, ενσωματώνεται στην επικράτεια του ελληνικού κράτους το 1830.

Στα τέλη του 19ου αιώνα σημαντικό ήταν το [μεταναστευτικό ρεύμα](#) και από αυτό το νησί των Κυκλάδων προς τις Παραδουνάβιες Χώρες και την Αμερική, αποτέλεσμα και της ανάπτυξης της ατμοπλοίας που έπληξε τη μυκονιάτικη ναυτιλία. Η άλλοτε ακμαία Μύκονος παρήκμασε μέχρι και τα μεταπολεμικά χρόνια. Κατά τη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, το νησί αρχικά (1941) εντάχθηκε στην ιταλική διοίκηση, στο πλαίσιο της κατοχής των ελληνικών εδαφών από τις Δυνάμεις του Άξονα. Μετά τη συνθηκολόγηση της Ιταλίας, το 1943, το νησί γνωρίζει τη γερμανική κατοχή μέχρι την απελευθέρωσή του το επόμενο έτος.

Από τη δεκαετία του 1950 η Μύκονος εξελίχθηκε σταδιακά σε έναν πόλο του διεθνούς [τουρισμού](#). Σήμερα είναι ένας από τους πιο κοσμοπολίτικους προορισμούς του κόσμου.

3. Αρχαιολογικοί χώροι και μνημεία

Η εντατική σύγχρονη οικοδόμηση του νησιού έχει πολλές φορές αποβεί σε βάρος της ανάδειξης των αρχαιολογικών χώρων του, οι οποίοι άλλωστε δεν είναι λίγοι.

Ο λόφος Παλαιόκαστρο στο εσωτερικό του νησιού, κοντά στην Άνω Μερά, είναι η σημαντικότερη αρχαιολογική θέση, επισκέψιμη μέσω ασφαλτοστρωμένου δικτύου και λίγης ανάβασης, με κατάλοιπα αρχαίου τείχους και κτισμάτων, καθώς και κεραμικής Γεωμετρικών, Αρχαϊκών και Ελληνιστικών χρόνων κάτω από το μεσαιωνικό και βενετικό [κάστρο](#) των Γκίτσι. Τα στοιχεία αυτά δείχνουν τη διαχρονική χρήση του χώρου και ίσως ταυτίζουν το Παλαιόκαστρο με μία από τις δύο αρχαϊκές πόλεις του νησιού.

Στο Κάστρο της Χώρας και στα περίχωρά της (Τρία Πηγάδια, Αλευκάντρα, Κάτω Μύλοι) έχουν εντοπιστεί αρχαία αρχιτεκτονικά κατάλοιπα και ταφές ιστορικών χρόνων, που προσδιορίζουν ίσως τη θέση της δεύτερης πόλης, αλλά και την πρωτεύουσα του Συνοικισμού (200 π.Χ.). Ο οικισμός της Φτελιάς στο μυχό του όρμου Πάνορμος, επισκέψιμος μέσω τσιμεντοστρωμένου δρόμου και βατού χωματόδρομου από παράκαμψη του κεντρικού οδικού δικτύου Χώρας-Άνω Μεράς, αποτελεί σημαντική θέση της Νεότερης Νεολιθικής εποχής του νησιού, ενώ ο τύμβος χώματος που κάλυπτε τον οικισμό είχε ταυτιστεί με τον τάφο του ομηρικού ήρωα Αίαντα του Λοκρού.

Επίσης, στις θέσεις Ληγός και Πόρτες, στη νοτιοδυτική πλευρά, έχουν εντοπιστεί ελληνιστικοί πύργοι και οικοδομικά συγκροτήματα, ενώ στο ακρωτήριο Διβούνια βρέθηκαν λείψανα από τα Προϊστορικά έως τα Ρωμαϊκά χρόνια. Στο Αρχαιολογικό Μουσείο της Χώρας εκτίθενται ευρήματα από τους παραπάνω αρχαιολογικούς χώρους, με κυριότερα την «Κυρά της Μυκόνου», το νεολιθικό ειδώλιο από τη Φτελιά και τον περίφημο μνημειακό πιθαμφορέα με ανάγλυφη διακόσμηση της άλωσης της Τροίας από τάφο των Τριών Πηγαδιών (β' τέταρτο 7ου αι. π.Χ.). Εκεί στεγάζονται επίσης και τα σημαντικά ευρήματα από τη γειτονική [Ρήνεια](#).

Το Κάστρο της Χώρας αποτελείται από σπίτια με κοινό τοίχο που δημιουργούσαν ένα ψηλό τείχος ενισχυμένο από πύργους. Στη γραφική Μονή της Παραπορτιανής έχει σωθεί μία μικρή πύλη του Κάστρου, χαρακτηριστικό αρχιτεκτονικό στοιχείο του οποίου είναι τα *καταστέγια*, στενόμακροι κοινόχρηστοι διάδρομοι που βρίσκονται κάτω από τα σπίτια και συνδέουν τα παράλληλα σοκάκια, καθιστώντας ασαφή τα όρια μεταξύ δημόσιου και ιδιωτικού χώρου.

4. Παραδοσιακή αρχιτεκτονική και οικισμοί

Ο οικισμός της Χώρας είναι επίπεδος και διαφέρει από τις αμφιθεατρικά κτισμένες σε λόφους πρωτεύουσες των υπόλοιπων [Κυκλάδων](#). Αν και τα τελευταία χρόνια έχει επιβαρυνθεί από την έντονη οικοδομική δραστηριότητα, διατηρεί ακόμα [παραδοσιακά στοιχεία](#). Τα διάφορα στενομέτωπα και ευρυμέτωπα σπίτια, με τη ξεχωριστή λιθόκτιστη κλίμακα προς το ανώι, τα ξύλινα μπαλκόνια και τα στενά πλακόστρωτα δρομάκια αποτελούν τον κύριο παραδοσιακό αρχιτεκτονικό τύπο. Τα σπίτια χωρίζονται σε δύο χώρους: εκείνο της εργασίας των γυναικών (αργαλειός) και το υπνοδωμάτιο. Οι χώροι επικοινωνούν και με τον κάτω όροφο με ξύλινη σκάλα και καταπακτή. Η βιοτεχνική παραγωγή υφασμάτων από τις γυναίκες ανάγεται στο Μεσαίωνα και ανέδειξε το νησί σε κέντρο παραγωγής ποιοτικών υφαντικών προϊόντων.

Ιδιαίτερα γνωστή και πολυφωτογραφημένη είναι η συνοικία Αλευκάντρα, νότια του Κάστρου, η οποία διακρίνεται από τις θύρες των σπιτιών που οδηγούν απευθείας στη θάλασσα, χαρακτηριστικό που της έδωσε το προσωνύμιο «μικρή Βενετία».

Σε όλη την έκταση του νησιού υπήρχαν αγροτικοί οικισμοί, μερικοί από τους οποίους το 19ο αιώνα συγκρότησαν την Άνω Μερά, όπου η [οικία](#) περιβάλλεται από βοηθητικούς χώρους (αχερώνας, αποθήκη, φούρνος, κελιά-στάβλοι, βουϊδοκέλι, περιστεριώνας, πατητήρι, αλώνι, ακόμα και οικογενειακή εκκλησία).

Τέλος, ιδιαίτερη αναφορά πρέπει να γίνει στην εκκλησία της Παναγίας Τουρλιανής, που ιδρύθηκε το 1542 και διαθέτει εντυπωσιακό κωδωνοστάσιο και μουσείο με ξυλόγλυπτο τέμπλο, επιτάφιο, εκκλησιαστικά κειμήλια, εικόνες και έργα

λαϊκής γλυπτικής.

5. Μουσεία

Το Ναυτικό Μουσείο Αιγαίου, το οποίο υποδέχεται επισκέπτες από το 1985, παρουσιάζει μια πολύ αξιόλογη περιήγηση στον κόσμο της [ναυτιλίας](#) και της [ναυσιπλοΐας](#) από τα Μινωικά χρόνια ως τον 20ο αιώνα. Ανάμεσα στα εκθέματά του βρίσκονται ομοιώματα πλοίων, χάρτες, χαρακτηριστικά, έγγραφα, καθώς και πλειάδα αντικειμένων που σχετίζονται άμεσα ή έμμεσα με τη ναυτιλία. Στεγάζεται στη θέση Τρία Πηγάδια σε ένα παραδοσιακό κτίριο, οικία κάποτε του πλοίαρχου Νικόλαου Σουρμελή. Εκτός από τα εκθέματα του μουσείου, αξιοσημείωτη είναι η πλούσια βιβλιοθήκη του, όπως και ο μυκονιάτικος φάρος "Αρμενιστής", ο οποίος είναι τοποθετημένος στον κήπο του κτηρίου. Το μουσείο έχει σημαντική συμμετοχή στην έρευνα και ανάδειξη της ναυτιλίας και της ναυσιπλοΐας στο Αιγαίο.

Το Λαογραφικό Μουσείο Μυκόνου βρίσκεται στη Χώρα, στην περιοχή του Κάστρου, και διαθέτει πλούσια συλλογή δειγμάτων του υλικού πολιτισμού του νησιού από τη νεότερη περίοδο. Σε αυτήν ανήκουν τόσο αντικείμενα της λαϊκής τέχνης και καθημερινής ζωής της Μυκόνου, όσο και αντικείμενα κατασκευασμένα αλλού, τα οποία έφεραν στο νησί οι ναυτικοί. Η συλλογή περιλαμβάνει οικιακό εξοπλισμό, είδη αγγειοπλαστικής, κοσμήματα, τάματα, υφαντά, έργα ζωγραφικής κλπ.

Παράρτημα του Λαογραφικού Μουσείου είναι το Σπίτι της Λένας, ένα χαρακτηριστικό δείγμα αστικού σπιτιού του 19ου αιώνα με την επίπλωση και τον εξοπλισμό του. Βρίσκεται στη Χώρα, δίπλα στο Ναυτικό Μουσείο.

Το Αγροτομουσείο-Μύλος του Μπόνη είναι κι αυτό παράρτημα του Λαογραφικού Μουσείου. Βρίσκεται στην περιοχή των Άνω Μύλων στη Χώρα και αποτελεί το καλύτερα σωζόμενο παράδειγμα από τους 28 συνολικά γνωστούς ανεμόμυλους που υπήρχαν στο νησί κατά την Οθωμανική περίοδο και το 19ο αιώνα και σήμερα λειτουργεί ως τμήμα του Λαογραφικού Μουσείου. Χτίστηκε το 16ο αιώνα σε τριώροφη κυλινδρική λιθόκτιστη και ασβεστόχρυστη οικοδομή με καλαμωτή στέγη.

Η συχνότητα των ανέμων ευνόησε την παραγωγή δημητριακών. Η επεξεργασία τους γινόταν από το μυλωνά, ψήνονταν στους φούρνους ως παξιμάδια και ανταλλάσσονταν με τα διερχόμενα καράβια, εισφέροντας αδασμολόγητα έσοδα και συμβάλλοντας στην ανάπτυξη του νησιού.

Το ισόγειο του ανεμόμυλου προορίζεται για τη συγκέντρωση και το ζύγισμα των δημητριακών και ο μεσαίος όροφος για τη συλλογή του αλευριού που πέφτει από τις μύλοπετρες. Στο δεύτερο όροφο βρίσκεται ο αλεστικός μηχανισμός με τον ανεμοτροχό, που αποτελείται από 12 ξύλινες κεραιές με ισάριθμα πανιά. Στον περίβολο του ανεμόμυλου βρισκόταν το σπίτι του μυλωνά και οι βοηθητικοί χώροι.

Στο Αγροτομουσείο κάθε χρόνο γιορτάζεται η Γιορτή του Τρύγου, κατά την οποία στο φούρνο ψήνονται παραδοσιακά εδέσματα και οι επισκέπτες διασκεδάζουν με τη συνοδεία ντόπιας μουσικής. Τα πανηγύρια συνοδεύονται πάντα από [παραμυθάδες](#), οι αφηγήσεις των οποίων αποτελούν χαρακτηριστικό δείγμα λαϊκού δρώμενου.

(Κωνσταντίνος Τσώνος)

Το Αρχαιολογικό Μουσείο ιδρύθηκε στις αρχές του 20^{ου} αιώνα με προορισμό να δεχτεί τα ευρήματα των ανασκαφών από τον περίφημο «Βόθρο της Καθάρσεως» στη [Ρήνεια](#). Φιλοξενεί ωστόσο και κατοπινά ευρήματα από τη Ρήνεια και τη Μύκονο.

Στην αίθουσα Α εκτίθενται ευρήματα από το ιερό του Ηρακλέους και [επιτύμβιες στήλες](#) από τη Ρήνεια. Στην αίθουσα Β παρουσιάζονται κυρίως γεωμετρικά και υστερογεωμετρικά [αγγεία](#) κυκλαδικών εργαστηρίων. Στην αίθουσα Γ μπορεί κανείς να δει ευρήματα των νεολιθικών, πρωτοκυκλαδικών και μυκηναϊκών χρόνων από την ίδια τη Μύκονο, αρχαϊκή κεραμική και μεταλλοτεχνία από τη Ρήνεια, καθώς και μια σειρά εξαιρετων μαρμάρινων αγγείων της κλασικής περιόδου.

Στην αίθουσα Δ στεγάζεται ο μεγάλος πιθαμφορέας της Μυκόνου, το μόνο ακέραιο αγγείο αυτού του τύπου,

κυπριακή, παριανή και κλαζομενιακή αρχαϊκή κεραμική. Η αίθουσα Ε περιλαμβάνει κυρίως μελανόμορφη και ερυθρόμορφη αττική κεραμική αρχαϊκής και κλασικής εποχής. Τέλος στην αίθουσα Ζ και στο αίθριο εκτίθενται επιτύμβιες στήλες των ελληνιστικών και ρωμαϊκών χρόνων, με σημαντικότερη εκείνη της Τερτίας Οραρίας που αποτελούσε την κορύφωση επιβλητικού ταφικού μνημείου στη Ρήνεια.

(Αθανάσιος Σίδερης)

6. Τουρισμός

Η Μύκονος δέχεται επισκέπτες σχεδόν ολόκληρο το χρόνο με περίοδο τουριστικής αιχμής το διάστημα Απριλίου - Οκτωβρίου. Η τουριστική υποδομή είναι ιδιαίτερα αναπτυγμένη και η προσφορά σε καταλύματα μεγάλη. Το 27,35% των καταγεγραμμένων ως καταλυμάτων πρώτης κατηγορίας λειτουργεί όλους τους μήνες το χρόνο.

Στη Μύκονο λειτουργούν περίπου 50 γραφεία ενοικιάσεων αυτοκινήτων και μοτοποδηλάτων και 26 γραφεία ταξιδιών, η πλειοψηφία των οποίων βρίσκεται στη χώρα της Μυκόνου. Ο αριθμός των ενοικιαζόμενων αυτοκινήτων είναι μεγάλος και φτάνει τα 1200 περίπου αυτοκίνητα. Όπως είναι αναμενόμενο, κατά τους μήνες αιχμής καθώς και τα σαββατοκύριακα της τουριστικής περιόδου όλα τα αυτοκίνητα ενοικιάζονται με αποτέλεσμα την έντονη κυκλοφοριακή συμφόρηση που ενισχύεται και λόγω του κακού οδικού δικτύου.

Οι εγκαταστάσεις αναψυχής παρουσιάζουν υπέρμετρα αυξητικές τάσεις, με αποτέλεσμα ενίοτε να αλλοιώνεται ο παραδοσιακός χαρακτήρας του οικιστικού τοπίου αλλά και με συναφή προβλήματα όπως η ηχορύπανση. Το 1997 λειτουργούσαν συνολικά σε όλο το νησί 350 εστιατόρια, ταβέρνες, café-bar και 130 κέντρα ψυχαγωγίας.

Αξιοσημείωτη είναι και η ύπαρξη αρκετών κοσμηματοπωλείων. Οι συγκεκριμένες επιχειρήσεις παλαιότερα είχαν αρκετά μεγάλη πελατεία, ενώ εξυπηρετούσαν και τους εύπορους επιβάτες των κρουαζιερόπλοιων. Πλέον, η κατάσταση είναι διαφορετική καθώς ο ποιοτικός οικονομικά τουρισμός που χαρακτήριζε τη Μύκονο, ειδικότερα τη δεκαετία του 1970, έχει εκλείψει στη πλειοψηφία του και τη θέση του έχει λάβει πελατεία με χαρακτηριστικά μαζικού τουρισμού.

Επίσημα στοιχεία είναι διαθέσιμα μόνο για τα ξενοδοχειακά καταλύματα. Ο αριθμός των ενοικιαζόμενων δωματίων και διαμερισμάτων δεν είναι ακριβής, αν και σύμφωνα με εκτιμήσεις ο αριθμός των κλινών για το 2004 ανέρχεται στις 10.000. Ο αριθμός των επιχειρήσεων (κατά βάση οικογενειακές) είναι 328. Σύμφωνα με στοιχεία του Ελληνικού Οργανισμού Τουρισμού, το 1991 υπήρχαν 265 μονάδες ενοικιαζόμενων δωματίων και διαμερισμάτων με συνολική δυναμικότητα 4026 κλινών. Κατά τη τελευταία δεκαετία οι επιχειρήσεις έχουν αυξηθεί ενώ η προσφορά σε επίπεδο τουριστικών κλινών έχει τουλάχιστον διπλασιαστεί.

Το νησί της Μυκόνου δέχεται καθημερινά, τους περισσότερους μήνες του χρόνου, έναν αξιοσημείωτο αριθμό κρουαζιερόπλοιων. Η παραμονή ενός τέτοιου πλοίου δεν ξεπερνά τις 18 ώρες ενώ η συνηθέστερη είναι περίπου 6 ώρες. Το 30% είναι κρουαζιερόπλοια μεσαίου μεγέθους, ικανά να φιλοξενήσουν 200-500 άτομα, ενώ το 70% είναι δυναμικότητας 800-2500 ατόμων. Τα κρουαζιερόπλοια με την μεγαλύτερη παραμονή στο λιμάνι σηματοδοτούν πιο ποιοτικό οικονομικά τουρισμό, κυρίως από Αμερικανούς (65% κατά προσέγγιση). Αντίθετα, πλοία με μικρότερη παραμονή αποτελούν ένδειξη μαζικού τουρισμού και η πλειοψηφία των επιβατών τους είναι Ευρωπαίοι.

Οι επισκέπτες του νησιού προέρχονται παραδοσιακά από τη Γερμανία τη Γαλλία, την Αγγλία, την Ιταλία και τις σκανδιναβικές χώρες. Μείωση παρουσιάζεται στους αμερικανούς τουρίστες και μικρή αύξηση στους Αυστραλούς, ενώ νέες αγορές αποτελούν η Ιαπωνία και νέες ευρωπαϊκές χώρες.

Οι Έλληνες καταλαμβάνουν σημαντικό ποσοστό επί των συνολικών τουριστικών αφίξεων που φθάνει το 41,4%, ενώ παράλληλα «τονώνουν» ιδιαίτερα την τουριστική κίνηση του νησιού τα Σαββατοκύριακα.

Η τουριστική ζήτηση παρουσιάζει έντονη εποχικότητα και συγκεντρώνεται στους μήνες Ιούλιο- Σεπτέμβριο με ποσοστό 72% επί των συνολικών τουριστικών αφίξεων.

Σύμφωνα με αποτελέσματα έρευνας, το 80% των Ελλήνων πραγματοποιεί 1-3 διανυκτερεύσεις, ενώ το 20% 4-5 διανυκτερεύσεις. Όσον αφορά στους αλλοδαπούς τουρίστες, ποσοστό 36,5% μένει στο νησί 1-3 ημέρες, το 13,6% μένει 4-5 ημέρες, το 13,6% 6-8 ημέρες, το 31,8% 9-14 ημέρες και το 4,5% πάνω από 14 ημέρες. Το ποσοστό των επαναλαμβανόμενων πελατών στα ξενοδοχεία του δείγματος αποτελεί το 29,75% της συνολικής πελατείας τους.

Η πλειοψηφία των τουριστών της Μυκόνου επιλέγει το οργανωμένο ταξίδι. Το ποσοστό της πελατείας των ξενοδοχείων Α, Β και Γ κατηγορίας που επισκέπτεται το νησί μέσω τουριστικού πρακτορείου φθάνει το 57,8%. Κίνητρο ταξιδιού στο συγκεκριμένο προορισμό είναι οι διακοπές (90%). Ποσοστό της τάξεως 8% ταξίδεψε για επαγγελματικούς λόγους, ενώ μόλις 2% πραγματοποίησε επίσκεψη σε συγγενείς ή φίλους.

Όσον αφορά στην τουριστική δαπάνη, οι τουρίστες που έλαβαν μέρος στην έρευνα και επισκέφθηκαν τη Μύκονο μέσω τουριστικού γραφείου ξόδεψαν κατά μέσο 1260 ευρώ για την αγορά τουριστικού πακέτου, ενώ κατά την παραμονή τους, ενώ κατά την παραμονή τους, κατά μέσο όρο 557 ευρώ για λοιπά έξοδα.

Οι τουρίστες που οργάνωσαν μόνοι το ταξίδι τους ξόδεψαν, κατά μέσο όρο 75 ευρώ την ημέρα για το κατάλυμα καθώς και 866 Ευρώ κατά τη διάρκεια παραμονής τους για λοιπά έξοδα.

Στη Μύκονο δεν διαπιστώθηκε οργανωμένη και συνειδητή προσπάθεια υιοθέτησης μιας στρατηγικής που να προσανατολίζεται στην αναβάθμιση της ποιότητας του προορισμού. Οι όποιες πρωτοβουλίες για τη δημιουργία ποιοτικών προδιαγραφών προέρχονται από πρωτοβουλία τοπικών ενώσεων ή επιχειρήσεων (π.χ. σεμινάρια για κανόνες ασφαλείας στα ξενοδοχεία, εισαγωγή προτύπων ποιότητας στις ξενοδοχειακές μονάδες).

Θα πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι η Μύκονος βρίσκεται σε σχετικά μικρή εξάρτηση από tour operators μεγάλης δυναμικότητας και εμβέλειας, σε αντίθεση με άλλα νησιά. Αυτό επιτρέπει τη σχετική αυτονομία, καθώς και το γεγονός ότι η κοστολόγηση δεν εξαρτάται μόνο από τις συμφωνίες των τουριστικών επιχειρήσεων, αλλά και από την προσφορά καταλύματος και παροχής υπηρεσιών σε μεμονωμένους πελάτες. Στοιχεία μας επιτρέπουν να συναγάγουμε το συμπέρασμα ότι μόνο το 50% των εισερχόμενων τουριστών αντιπροσωπεύει τουρίστες που ταξιδεύουν οργανωμένα. Σε γενικές γραμμές, το ποσοστό δεν είναι μικρό, είναι όμως πολύ μικρότερο από εκείνο που χαρακτηρίζει άλλους εξίσου δημοφιλείς ελληνικούς τουριστικούς προορισμούς.

(Εύα Κέκου)

Βιβλιογραφία :

	Λούπης Δημήτρης, <i>Ο Πιρί Ρεΐς (1465-1553) χαρτογραφεί το Αιγαίο. Η οθωμανική χαρτογραφία και η λίμνη του Αιγαίου</i> , Αθήνα 1999
	Κορρέ-Ζωγράφου Κ., <i>Ανθρωποι και Παραδοσιακά Επαγγέλματα. Αιγαίο II</i> , Αθήνα 2004
	Hope Simpson R., Dickinson O.T.P.K., <i>A Gazetteer of Aegean Civilisation in the Bronze Age. Vol. I: The Mainland and Islands</i> , Göteborg 1979, SIMA LII
	Τσάκος Κ., <i>Δήλος-Μύκονος. Ιστορικός και Αρχαιολογικός Οδηγός</i> , Έσπερος, Αθήνα 1998

	Χατζηδάκης Π. , "Une tombe mycénienne dans l'île de Mykonos", <i>Archéologia</i> , 333, 1997, 40-47
	Ρομανός Α. , "Παραδοσιακή Αρχιτεκτονική Μυκόνου", Φιλιππίδης, Δ. (επιμ.), <i>Ελληνική Παραδοσιακή Αρχιτεκτονική, τόμ. 2, Αιγαίο: Κυκλάδες</i> , Εκδοτικός Οίκος Μέλισσα, Αθήνα 1983, 45-76
	Φωστέρης, Α. – Νιάρχος, Θ. (επιμ.) , <i>Το Αιγαίο, λογοτεχνία και τέχνη</i> , Αθήνα 2001, Η λέξη

Δικτυογραφία :

	Mykonos http://www.greeka.com/cyclades/mykonos/mykonos.htm
	Mykonos Architecture, Greece http://www.greeka.com/cyclades/mykonos/mykonos-architecture.htm
	Mykonos Churches, Greece: Information about the architecture of Mykonos, Cyclades. http://www.greeka.com/cyclades/mykonos/mykonos-churches.htm
	Mykonos History: Greece http://www.greeka.com/cyclades/mykonos/mykonos-history.htm
	Mykonos Local Products http://www.greeka.com/cyclades/mykonos/mykonos-products.htm
	Mykonos Museums: Information about the museums of Mykonos Greece, Cyclades http://www.greeka.com/cyclades/mykonos/mykonos-museums.htm
	Mykonos villages, Greece: Information about the villages in Mykonos, Cyclades http://www.greeka.com/cyclades/mykonos/mykonos-villages.htm
	Αρχαιολογικό Μουσείο Μυκόνου http://odysseus.culture.gr/h/1/gh151.jsp?obj_id=3301
	Γεωγραφικά στοιχεία http://www.mykonos.gr/index.php?MDL=pages&Branch=N_N0000000100_N0000010048_N0000010079
	Δήμος Μυκόνου http://www.mykonos.gr/index.php?MDL=pages&Branch=N_N0000000100_N0000010026
	Μουσεία http://www.mykonos.gr/index.php?MDL=pages&Branch=N_N0000000100_N0000010015_N0000010096
	Μύκονος http://www.islasdelegeo.com/greek/islands/mykonos/
	Μύκονος http://www.mykonos.gr/index.php?MDL=pages&Branch=N_N0000000100_N0000010015_N0000010095
	Μύκονος http://www.dreamislands.gr/lista_island_in.aspx?AreaId=2&IslandId=2142
	Μύκονος, Ιστορία http://www.united-hellas.com/tourism/mykonos/info-mykon-gr.htm
	Μύκονος, Ιστορία http://www.mykonos.gr/index.php?MDL=pages&Branch=N_N0000000100_N0000010048_N0000010081
	Μύκονος, Παραπορτιανή http://www.mykonos.gr/index.php?MDL=pages&Branch=N_N0000000100_N0000010015_N0000010095
	Μύκονος, Συγκρότημα των Κάτω Μύλων http://www.mykonos.gr/index.php?MDL=pages&Branch=N_N0000000100_N0000010015_N0000010097

	Μύκονος, Το μοναστήρι της Παναγίας Τουρλιανής
	http://www.mykonos.gr/index.php?MDL=pages&Branch=N_N0000000100_N0000010015_N0000010095
	Μύκονος, Το Μοναστήρι του Παιλαιόκαστρου
	http://www.mykonos.gr/index.php?MDL=pages&Branch=N_N0000000100_N0000010015_N0000010095
	Μύκονος, Τοπικά προϊόντα
	http://www.mykonos.gr/index.php?MDL=pages&Branch=N_N0000000100_N0000010048_N0000010082
	Μύκονος, Το κλίμα και η πανίδα της Μυκόνου. Αρχιτεκτονική
	http://www.mykonos.gr/index.php?MDL=pages&Branch=N_N0000000100_N0000010048_N0000010080
	Ναυτικό Μουσείο Αιγαίου
	http://odysseus.culture.gr/h/1/gh151.jsp?obj_id=3486
	Περιγραφή του Λαογραφικού Μουσείου
	http://www.mykonosreport.gr/laografiko.htm
	Στοιχεία καιρού, Μετεωρολογικά
	http://www.mykonos.gr/index.php?MDL=pages&Branch=N_N0000000100_N0000010048_N0000010080

Γλωσσάριο :

	Δηλιακή ή Α' Αθηναϊκή Συμμαχία, η
	Συμμαχία που ίδρυσαν οι Αθηναίοι μετά το τέλος των Περσικών πολέμων (478 π.Χ.). Σε αυτήν εντάχθηκαν πολλές πόλεις-κράτη του Αιγαίου με την υποχρέωση να συνεισφέρουν πλοία ή χρήματα. Οι κατάλογοι με τα συνεισφερόμενα ποσά επιτρέπουν να αξιολογηθεί η οικονομική δύναμη των μελών.
	θέμα, το
	Ο όρος αναφέρεται στα ευμεγέθη στρατιωτικά σώματα που πραγματοποιούσαν επιχειρήσεις σε ευρείες περιοχές υπό τη διοίκηση στρατηγού· αναφέρεται όμως και στις ίδιες τις περιοχές. Ο θεσμός των θεμάτων εδραιώθηκε κατά τον 7ο αιώνα και ακολούθως χαρακτήριζε τη διοικητική διαίρεση της αυτοκρατορίας της Μέσης περιόδου. Αρχικά η λέξη σήμαινε το στρατιωτικό σώμα που ήταν υπεύθυνο για την άμυνα περιοχής στην οποία έμελλε να εγκατασταθεί, και ακολούθως σήμαινε και την περιοχή. Στις κατώτερες βαθμίδες της στρατιωτικής ιεραρχίας το θέμα στελεχωνόταν από γεωργούς-στρατιώτες. Το σύστημα των θεμάτων, που διατηρήθηκε έως το τέλος της Βυζαντινής περιόδου, στην Ύστερη Βυζαντινή περίοδο χρησιμοποιούνταν για να δηλωθούν φορολογικές κυρίως ενότητες.

Παραθέματα

Μύκονος και τουρισμός

"Ο τουρισμός ήρθε προς την Μύκονο, δεν συνέβη το αντίθετο. Συγγραφείς και παντός είδους καλλιτέχνες την επισκέφτηκαν από τα πρώτα μεταπολεμικά χρόνια - βλέπετε η Δήλος δεν απείχε πολύ. Και καθώς δεν μπορούσαν να βρουν κατάλυμα υπό το δήλιον φως, αναγκαστικώς τους το παρείχε το φτωχό των ψαράδων εντευκτήριο. Όσοι έμειναν, τους προικοδότησε το Κέρας της Αμαλθείας. Οι υπόλοιποι, οι οποίοι ήσαν και οι περισσότεροι, μετανάστευσαν στον Πειραιά και στην Αθήνα, αναζητώντας μεροκάματο στον λιμένα και στις οικοδομές. Από τους μεταναστεύσαντες, ορισμένοι επιδόθηκαν στις επιχειρήσεις, δημιουργώντας μια δεύτερη κερδοφόρο Μύκονο στο άστυ.

Πενήντα χρόνια και βάλει τουρισμού πελέκησαν τα βουνά του νησιού: ανοίχθηκαν νέοι φαρδύτεροι ασφαλτοστρωμένοι δρόμοι που το πλήγωσαν, οι πλαγιές με θέα οικήθηκαν από επήλυδες, οι οποίοι τις έσκαψαν μετατρέποντάς τες σε πισίνες, οι παραλίες "κατακτήθηκαν" από νεόδμητα οικήματα, τα τέσσερα επί τέσσερα όργωσαν την άμμο, τα ταχύπλοα χάραξαν την θάλασσα - τι να πεις;

Η μικρή κλίμακα αρμόζει στο νησί και η ήπια χρήση του. Τα μονοπάτια είναι μονοπάτια, τα λαγκάδια λαγκάδια, κι όσοι τα έστρωσαν με άσφαλτο ή με τσιμέντο, ώστε να έχουν πρόσβαση στο κατάλυμά τους, είναι χαμένοι από χέρι. Ήδη βλέπω τα βούρλα τα κατεστραμμένα να σηκώνονται τεράστια και να θέλουν να τους πνίξουν, τα φρύγανα να βάζουν φωτιά, καίγοντας τις νέες κατοικίες, τα βουνά να θέλουν να ξαναβρουν τον όγκο τους, που θυσιάστηκε υπέρ ενός δωματίου με θέα."

Βασίλης Καλαμαράς, "Πελεκημένη Μύκονος απελέκητη", στο: Φωσιέρης, Α., Νιάρχος, Θ. (επιμ.), *Το Αιγαίο: Λογοτεχνία και Τέχνη*, αφιέρωμα του περιοδικού *Η Λέξη*, Αθήνα 2001, σελ. 172-173.

Βοηθητικοί Κατάλογοι

Επισκέψεις στη Δήλο

Εξέλιξη των επισκέψεων στη Δήλο και στα μουσεία της Μυκόνου από το 1998 ως το 2003:

Έτος	Δήλος	Μουσεία
1998	101.487	5.495
1999	77.092	5.562
2000	94.444	6.979
2001	91.804	6.243
2002	99.710	7.712
2003	80.863	7.373

Παρατηρείται μείωση των επισκέψεων στη Δήλο και μια σχετική αύξηση της κίνησης των μουσείων. Η πρώτη μείωση οφείλεται κυρίως στο γεγονός ότι τα τελευταία χρόνια τα κρουαζιερόπλοια δεν σταματούν στη Δήλο, αλλά στη Μύκονο. Οι όποιες ημερήσιες εκδρομές πραγματοποιούνται από τη Μύκονο.

Αφίξεις τουριστών

Τα στοιχεία που αναφέρονται στις αφίξεις που έχουν καταγραφεί στα ξενοδοχειακά καταλύματα παρουσιάζουν σχετικά επίπλαστη εικόνα, καθώς ο αριθμός εισόδου τουριστών της Μυκόνου, όπως παρουσιάζεται από την Υπηρεσία Πολιτικής Αεροπορίας και το Λιμεναρχείο Μυκόνου, δεν παρουσιάζει συμβατότητα ως προς τον αριθμό αφίξεων στα ξενοδοχεία. Εδώ θα πρέπει να ληφθεί υπόψη ο αριθμός επισκεπτών που διαθέτουν κατοικίες, όπως και των φιλοξενούμενων τους, καθώς και η συχνή «δυσκολία» επίδοσης στοιχείων από τους ιδιοκτήτες καταλυμάτων. Ενδεχομένως το πιο αξιόπιστο κριτήριο για τον συνολικό αριθμό επισκεπτών στο νησί να αποτελεί η εξέλιξη των αφίξεων στις πύλες εισόδου - εξόδου του νησιού.

Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζεται η εξέλιξη των αφίξεων από το 1971 ως το 1991, με επιπλέον στοιχεία για τα έτη 2002 και 2003:

ΕΤΟΣ	ΑΚΤΟΠΛΟΪΚΩΣ	ΑΕΡΟΠΟΡΙΚΩΣ	ΣΥΝΟΛΟ
1971	93427	5224	98651
1972	108572	12553	121125
1973	109709	14511	124220
1974	71800	10891	82691
1975	97284	13854	111138
1976	90099	20347	110446
1977	96089	28000	124089
1978	105039	27000	132039
1979	112492	37000	149492
1980	130178	36000	166178
1981	132396	38000	170396
1982	139118	45000	184118
1983	140025	65000	205025
1984	166440	75000	241440
1985	168319	91000	259319
1986	143075	112000	255075
1987	160434	103000	263434
1988	173693	113000	286693

1989	211591	116000	327591
1990	237268	115000	352268
1991	243813	98000	341813
2002	262844	325172	588.016
2003	254421	316731	571.152

Επισκέπτες με κρουαζιερόπλοια (2003):

ΜΗΝΑΣ	ΚΡΟΥΑΖΙΕΡΟΠΛΟΙΑ	ΕΠΙΒΑΤΕΣ
ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ	-	-
ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ	-	-
ΜΑΡΤΙΟΣ	-	-
ΑΠΡΙΛΙΟΣ	16	9741
ΜΑΙΟΣ	45	29311
ΙΟΥΝΙΟΣ	46	31158
ΙΟΥΛΙΟΣ	49	33084
ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ	60	41217
ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ	56	37492
ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ	54	30520
ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ	8	2327
ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ	-	-
ΣΥΝΟΛΟ	334	214850

Συλλογή και επεξεργασία

στοιχείων: Εύα Κέκου